

УДК: 378.937

Борис Тимофійович Долинський,
 доктор педагогічних наук, професор,
 декан факультету фізичного виховання
Олександр Муниця,
 магістрант факультету фізичного виховання,
 Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
 університет імені К. Д. Ушинського»,
 вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ЗДОРОВ'Я ВЧИТЕЛЯ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано різні підходи вчених до трактування терміна «здоров'я», розкрито сутність і структуру феномена; визначено його складники; розглянуто роль індивідуального здоров'я в професійній діяльності вчителя. З огляду на важливість формування свідомого позитивного ставлення до збереження і зміцнення власного і здоров'я учнів, перед закладами вищої освіти постає завдання належної підготовки майбутніх учителів до здійснення такої роботи в майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: індивідуальне здоров'я, психічне здоров'я, фізичне здоров'я, моральне здоров'я, соціальне здоров'я, професійне здоров'я.

Актуальність започаткованого дослідження зумовлена різким погіршенням здоров'я населення в умовах сьогодення, що викликано екологічним, економічним, політичним, соціальним станом у нашій країні. Здоров'я людини, насамперед, залежить від усвідомлення його важливості і ступеня зусиль щодо його збереження та зміцнення. І чим раніше людина починає дбати про своє здоров'я, тим найкращих результатів вона досягне. Отже, заклади загальної середньої освіти мають зосередити свою увагу на збереженні та зміцненні здоров'я учнів, адже школа мусить відігравати провідну роль у створенні умов для здобуття молоддю знань, формування ставлень та вироблення навичок, які потрібні для захисту власного здоров'я.

На необхідності збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління наголошується в Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»).

У Законі України «Про загальну середню освіту» зазначено, що завданням загальної середньої освіти є виховання в школярів свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів (вихованців) (Законодавчі акти України з питань освіти, 2004).

Зважаючи на це, вчителі, основним завданням яких є навчання і виховання учнів, повинні мати відповідну підготовку в галузі формування і збереження здоров'я своїх вихованців.

З огляду на важливість формування свідомого позитивного ставлення до збереження і зміцнення власного і здоров'я учнів, перед закладами вищої освіти постає завдання належної підготовки майбутніх учителів до здійснення такої роботи в майбутній професійній діяльності. Однак передусім

необхідно розглянути, як потлумачується термін «здоров'я» науковцями на сучасному етапі.

Метою статті є аналіз різних підходів учених до трактування терміна «здоров'я», виявлення його складників і визначення ролі в професійній діяльності учителів.

Сьогодні до вчителя ставляться високі вимоги щодо організації освітнього процесу, виховання школярів. Звісно, що виконати ці вимоги педагог може лише тоді, коли має добре здоров'я, позитивне ставлення до нього, а також до його збереження і зміцнення у своїх вихованців, дотримання здорового способу життя, що сприяє підвищенню працездатності, повноцінному використанню професійних знань і вмінь у практичній діяльності.

Всесвітньою організацією охорони здоров'я (1948 р.) подано таке визначення терміна «здоров'я»: «Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного та соціального добробуту, а не тільки брак захворювань та дефектів». Цілком погоджуючись із цим визначенням, І. Брехман зазначає, що сьогодні здоров'я повинно розглядатися не як брак хвороби, а як збереження й підтримання здоров'я, яке досягається внаслідок потенційних можливостей людини (Брехман, 1990).

Здоров'я людини визначає її можливості задовольняти свої потреби й розуміється науковцями, як здатність систем організму, забезпечувати реалізацію фенотипічних програм безумовно-рефлекторних, інстинктивних процесів, генеративних функцій, розумової діяльності і фенотипічної поведінки, спрямованої на соціальну та культурну сферу життя.

Зазначимо, що сьогодні здоров'я людини не лише погіршується, а і зникає «мода» на його збереження. На жаль, у закладах освіти здебільшого не приділяється належної уваги до формування позитивного ставлення до здоров'я, не враховуються чинники, що його руйнують.

В. Соколев акцентує увагу на тому, що з-поміж умов, які негативно впливають на здоров'я,

найбільше значення мають чинники, які пов'язані зі способом життя і з довкіллям, оскільки ці фактори ризику піддаються корекції як на популяційному, так і на індивідуальному рівні (Соколев, 2004).

Водночас зауважує вчений, катастрофічний стан здоров'я школярів є результатом не лише впливу соціально-економічних, екологічних чинників, а й наявної освітньої практики вчителя, що зорієнтований на «знансву» освітню парадигму, на виховання здорової людини, використання здоров'явитратних методів навчання школярів, реабілітацію здоров'язберігаючих освітніх технологій. Саме тому, наголошує науковець, процес формування культури здоров'я, культури ставлення людини не лише до суспільства, а й до самої себе, свого здоров'я, образу життя, уміння вибирати оптимальний режим інтелектуальних, емоційних, фізичних навантажень, адаптивно функціонувати й відповідати вимогам сучасного життя, стає загальною необхідністю (Соколев, 2004).

Досліджуючи питання розвитку професіонала в умовах негативних змін здоров'язберігаючого середовища й аналізуючи підходи до сутності феномена «здоров'я», С. Сидорчик доходить висновку, що здоров'я загалом розглядається як складний багатомірний конструкт, що має гетерогенну структуру, поєднує в собі різноманітні компоненти, відображає фундаментальні аспекти людського буття; як складний продукт і результат впливу генетичної схильності, середовища й особливостей індивідуального розвитку, що характеризують людське буття в його цілісності; як певний рівень зрілості та інтегрованості особистості (Сидорчик, 2008; Долинський, 2016).

Водночас вона наголошує на тому, що, на відміну від трактування в науці впродовж досить тривалого часу здоров'я як проблеми індивідуально-особистісного буття, що має значення для виживання й розвитку поодинокого індивіда, на сучасному етапі здоров'я розглядається як значущий феномен власне соціального буття, як структуротвірний чинник соціальності, зокрема як чинник успішності професійної соціалізації. Тобто здоров'я стає характеристикою цілісного, акмеологічного розвитку людини як суб'єкта праці (Сидорчик, 2008).

Схожої думки дотримуються й інші науковці, які розуміють індивідуальне здоров'я як генетично й екологічно визначений потенціал життєвої енергії, що забезпечує тривале виживання й соціальну активність людини в різних умовах життя і трудової діяльності (Страшко та ін., 2006; Міненко та ін., 2011; Костюченко, 2015).

У своєму дослідженні Н. Денисенко доводить, що здоров'я людини – це багатоаспектний складний феномен, який розглядається багатьма науками: філософією, соціологією, економікою, медициною тощо. Вчена виокремлює й чинники, що сприяють

погіршенню здоров'я, зазначаючи з-поміж них такі, як брак умов для праці і відпочинку, захворюваність людей, що дедалі зростає, зловживання шкідливими звичками (тютюнопаління, наркотики, алкоголізм тощо), розлучення батьків. Отже, наголошує вчена, важливою стає проблема підвищення педагогічної культури батьків, формування уявлень учителів щодо закономірностей психічного розвитку школярів (Денисенко, 2005).

Більш широко розглядає феномен здоров'я М. Сентізова, визначаючи теоретико-методологічні засади формування й розвитку здорової особистості. Зокрема вона зауважує, що здоров'я – це цілісний фізичний, інтелектуальний, моральний стан особистості, її морально-вольових, ціннісно-мотиваційних настанов, що сприяють підвищенню рівня функціонального стану організму загалом. З огляду на це, чинником і умовою розвитку здорової особистості є здоров'язберігаюче середовище в освітньому просторі навчального закладу, де мають створюватися умови, що забезпечують оптимальний для гармонійного, інтелектуального, фізичного, духовно-морального розвитку особистості суб'єктів педагогічного процесу психологічний клімат, формування в них потреби в питаннях цінності здоров'я й у здоровому образі життя (Сензітова, 2008).

Як цілісний багатомірний стан розглядають здоров'я й інші науковці, зауважуючи водночас, що він визначається за п'ятьма основними критеріями (Романенко, Куц, 2003):

- 1) рівень та гармонійність фізичного розвитку людини;
- 2) функціональний стан організму (його резервні можливості);
- 3) рівень імунного захисту й неспецифічної резистентності;
- 4) брак (чи наявність) дефектів розвитку або захворювань;
- 5) рівень морально-вольових якостей і ціннісно-мотиваційних уявлень.

Як бачимо, науковці по-різному трактують термін «здоров'я», проте, усі вони зауважують, що це явище багатомірне. Індивідуальне здоров'я людини, на їхню думку, складається із психічного, фізичного, морального, духовного, соціального. Додамо, що в структурі індивідуального здоров'я вчителя, на нашу думку, необхідно враховувати й такий складник, як професійне здоров'я.

Зауважимо, що всі складники здоров'я взаємопов'язані та взаємообумовлені, а тому погіршення стану одного з них впливає на стан інших (рис. 1).

Розглянемо сутність основних складників індивідуального здоров'я особистості майбутнього вчителя, формування й розвиток яких необхідно враховувати під час їхнього навчання у вищому навчальному закладі.

Складники індивідуального здоров'я вчителя (Долинський, 2016)

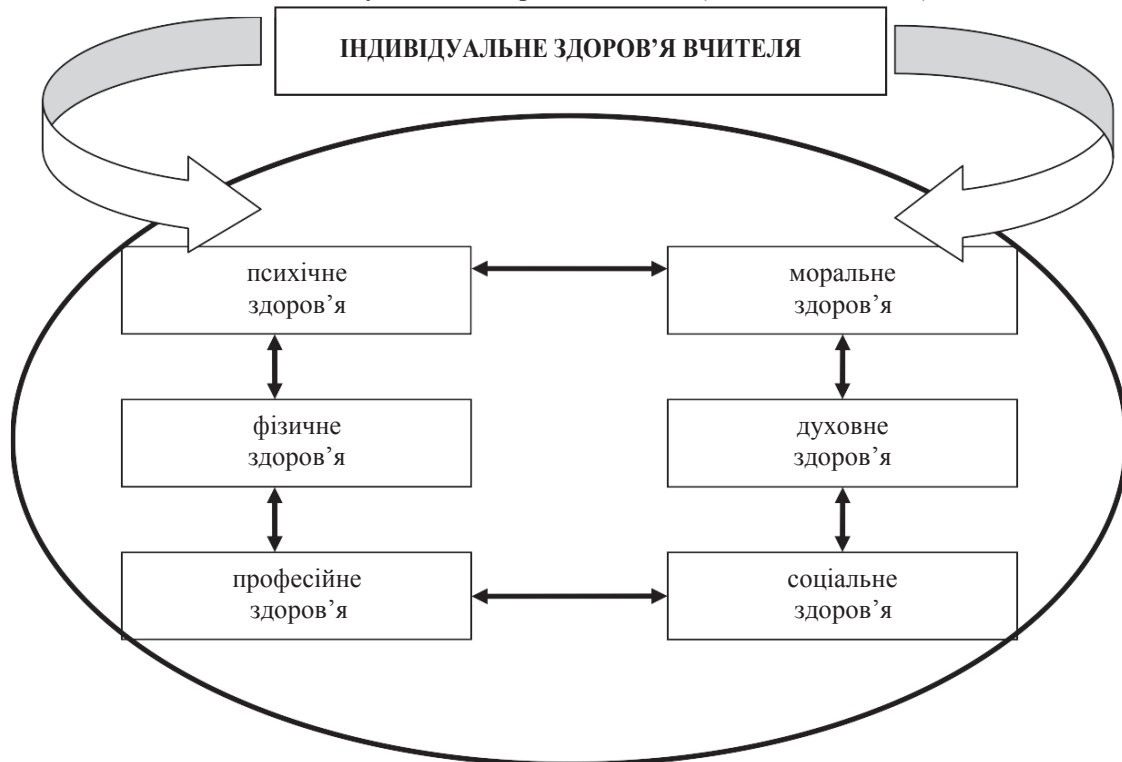

Рис. 1. Схема складників індивідуального здоров'я вчителя

Важливим складником індивідуального здоров'я особистості вчителя є психічне здоров'я, яке, насамперед, виражається в астенічному й невротичному станах людини, депресії, вегетосудинній дистонії тощо. Саме такі патологічні стани характерні для професії вчителя. А це, зі свого боку, призводить до зниження рівня працездатності педагогів, погіршення відносин з адміністрацією, колегами, дітьми та їхніми батьками, спричиняє конфлікти в сім'ї.

Психічне здоров'я залежить від головного мозку й характеризується рівнем та якістю мислення, розвитком уваги й пам'яті, ступенем емоційної усталеності, розвитком волевих якостей.

С. Болтivecь зауважує, що психічне здоров'я забезпечує процесуальну цілісність особистості, що адекватна внутрішній природі, взаємодіє із самим собою та довкіллям. Отже, важливим чинником забезпечення психічного здоров'я є пізнавальні здібності, активність, прагнення до самопізнання, самоосвіти, самовдосконалення тощо (Болтivecь, 2005), якості, які, на нашу думку, є необхідними в педагогічній діяльності вчителя.

Н. Малярчук зазначає, що психічне здоров'я — це стан душевного добробуту, що характеризується браком хворобливих психічних явищ і забезпечує адекватну умовам довкілля регуляцію поведінки й діяльності. Поряд із психічним здоров'ям вона виокремлює і психологічне здоров'я, яке асоціюється з однією із цілей існування людини — потребою самореалізації як особистості, тобто забезпечує соціальну сферу життя (Костюченко, 2015).

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, психічне здоров'я є певним резервом сил

людини, завдяки якому вона може долати несподівані стреси чи ускладнення, що виникають у виняткових обставинах; психічне здоров'я — стан, що сприяє найбільш повному фізичному, розумовому та емоційному розвитку людини й містить високу свідомість, розвинене мислення, неабияку внутрішню моральну силу. Отже, робимо висновок, що психічне здоров'я — це сукупність настанов, якостей і функціональних здібностей людини, що дає змогу їй адаптуватися до довкілля. Оскільки професія вчителя належить до категорії соціономічних і передбачає постійне самовдосконалення, самореалізацію в педагогічній діяльності, спілкування з великою кількістю людей (учнями, батьками, колегами тощо), то важко переоцінити значення психічного здоров'я.

Іншим важливим складником індивідуального здоров'я особистості є фізичне здоров'я. Фізичне здоров'я — це природний стан організму, зумовлений нормальним функціонуванням усіх його органів, систем. Воно розглядається як досконалість саморегуляції в організмі, гармонія фізіологічних процесів, максимальна адаптація; це стан росту й розвитку органів і систем організму, підґрунтя якого складають морфологічні та функціональні резерви, що забезпечують адаптаційні реакції (Сокорев, 2004).

Виокремлюють також і соматичне здоров'я, підґрунтя якого становить біологічна програма індивідуального розвитку особистості, опосередкована базовими потребами, що домінують на різних етапах онтогенетичного розвитку (Сокорев, 2004; Долинський, 2016). Проте, вважаємо, що цей термін входить до фізичного здоров'я людини.

Звісно, для того, щоб спрямовувати школярів на фізичне виховання й самовиховання, необхідність дотримання здорового способу життя, учитель повинен сам бути фізично здоровим. Зауважимо також, що погіршення фізичного здоров'я краще впливає й на стан психічного, морального, соціального та духовного здоров'я. Отже, фізичне здоров'я відіграє важливу роль у професійній діяльності вчителя, одним із завдань якого є фізичний розвиток учнів у навчально-виховному процесі.

Неабияке значення в педагогічній діяльності вчителя має моральне здоров'я, яке визначається тими моральними принципами, що є основою соціального життя людини, тобто життя в певному людському суспільстві. Відмітними його ознаками є, насамперед, свідоме ставлення до праці, оволодіння скарбами культури, активне неприйняття звичок, що суперечать нормальному способу життя. Дотримуємося думки, що моральне здоров'я – це комплекс характеристик мотиваційної та потребово-інформативної сфери в життєдіяльності, підґрунтя якого визначає система цінностей, настанов і мотивів поведінки індивіда в суспільстві (Сокорев, 2004).

Дуже близьким до морального є духовне здоров'я, яке Н. Мальярчук розуміє не лише як максимальний рівень самореалізації особистості, що характеризується автономністю, почуттям прекрасного, альтруїзмом, турботою про досягнення щастя, добробут і здоров'я для себе і для людей, які оточують, прийняттям відповідальності за долю світу. Це, зауважує науковець, й особливе напруження, пов'язане з потенційним сенсом і цінностями, що вимагають здійснення вищого призначення людини (Костюченко, 2015).

О. Приступа досліджує проблеми соціального здоров'я, і зауважує, що воно є одним із головних чинників забезпечення соціального добробуту дитячого населення, результатом цілеспрямованого педагогічного процесу. Воно, наголошує вчена, є сформованістю соціально прийнятної, морально нормативного досвіду взаємодії дитини із соціумом, що виявляється в саморегуляції поведінки в умовах, які змінюються, спрямованої на погодження із самим собою, а також здатність до задоволення соціальних інтересів і потреб, до інтеграції в соціум. До структури соціального здоров'я науковець відносить духовно-моральний (наслідування соціальних моральних норм, наявність соціальних

ЛІТЕРАТУРА

Болтівець С. Якість психічного здоров'я: педагогічні критерії, прогнозування. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 5. С. 62-67.

Брехман И. И. Валеология – наука о здоровье [2-е изд., доп., перераб.]. М.: ФиС, 1990. 208 с.

Денисенко Н. Теоретичні засади психолого-педагогічної та медичної реабілітації здоров'я дітей в освітньому процесі дошкільного навчального закладу. *Директор школи*. 2005. № 13 (349). С. 18-20.

знань, умінь та навичок), соціально-поведінковий (усталеність особистості до соціально-несприятливих чинників середовища та сформованість навичок саморегуляції поведінки), соціально-психологічний (соціальна спрямованість особистості, задовільна соціальна адаптивність) і соціокультурний (високий рівень соціального розвитку, сформована соціальна готовність, соціально корисний досвід) компоненти (Приступа, 2008).

Як вже зазначали, важливим у педагогічній діяльності вчителя є професійне здоров'я, під яким А. Маклаков розуміє визначений рівень характеристик здоров'я спеціаліста, який відповідає вимогам професійної діяльності й забезпечує її високу ефективність (Маклаков, 2002).

Л. Мітіна зауважує, що професійне здоров'я є багаторівневим утворенням. Найвищий рівень особистісного здоров'я, що визначає сенсові орієнтації і взагалі загальний сенс життя, ставлення до інших і до себе, на думку вченої, впливає на нижчі рівні, і всі вони взаємопов'язані. Отже, досліджуючи проблеми професійного здоров'я чи нездоров'я учителів, вона доходить висновку, що основними його показниками є особистісні якості (конфліктність, егоцентризм, неврівноваженість); емоційний стан (роздратованість, депресія, гнів, тривога); процеси самокерування (самоуправління, самоконтроль, труднощі в оцінюванні ситуації, прогнозування дій) (Мітіна, 2005).

Отже, професійне здоров'я вчителя визначається як цілісний багатомірний динамічний стан організму, що дасть змогу педагогу максимально реалізувати свій творчий потенціал і є дуже важливим у професійно-педагогічній діяльності.

Узагальнюючи вищевикладене, доходимо висновку, що здоров'я будь-якого вчителя є важливим складником, що забезпечує успішне здійснення ним педагогічної діяльності і сприяє самореалізації в професії. Здоров'я, знання майбутнього вчителя про його складники та чинники, що на нього впливають, дотримання ними здорового способу життя є основою культури здоров'я. На визначення сутності цього феномена та умов, що сприяють його формуванню в майбутніх учителів під час фахової підготовки в закладі педагогічної вищої освіти, і буде спрямоване подальше дослідження.

Долинський Б. Т. Визначення сутності поняття здоров'я та його роль у професійній діяльності вчителя початкової школи. *Вісник Чернігівського національного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки, Фізичне виховання і спорт*. 2016. Випуск 136. С. 63-67.

Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти: Офіц. вид. К.: Парламентське видавництво, 2004. 404 с.

Костюченко Т. М. Сутність та структура здоров'язбережувальної компетентності майбутніх соціальних педагогів. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Педагогічні науки*. 2015. № 2 (291). С. 174-181.

Маклаков А. Г. *Общая психология*. СПб, 2002. 582 с.

Міненко А. О., Жара Г. І., Кійко Т. Б., Ващенко Л. І. Питання системного підходу до формування здорового способу життя людини. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2011. № 11. С. 9-13.

Митина Л. М. Профессиональное развитие и здоровье педагога: проблема и пути решения. *Вестник образования России*. 2005. № 7. С. 48-58.

Приступа Е. Н. Социально-педагогическая профилактика девиаций социального здоровья школьника: автореф. дис. ... д. п. н.: 13.00.02. Москва, 2008. 43 с.

Романенко В. В., Куц О. С. Рухова активність і фізичний стан студенток вищих навчальних закладів. Вінниця: ВДПУ, 2003. 132 с.

REFERENCES

Boltivecz, S. (2005). Yakist psyhichnogo zdorovya: pedagogichni kryteriyi, prognuzuvannya [Quality of Mental Health: Pedagogical Criteria, Forecasting]. *Praktychna psyhologiya ta socialna robota – Practical Psychology and Social Work*, 5; 62-67 [in Ukrainian].

Brehman, I. I. (1990). Valeologija – nauka o zdorov'e [Valeology – the science of health]. Moscow: FiS, 208 [in Russian].

Denysenko, N. (2005). Teoretychni zasady psyhologo-pedagogichnoyi ta medychnoyi reabilitaciyi zdorovya ditej v osvithomu procesi doshkilnogo navchalnogo zakladu [Theoretical bases of psychological and pedagogical and medical rehabilitation of children's health in educational process of preschool educational institution]. *Dyrektor shkoly. – School Director*. 13 (349); 18-20 [in Ukrainian].

Dolynskiy, B. T. (2016). Vyznachennya sutnosti ponyattya zdorov'ya ta jogo rol u profesijnij diyalnosti vchytelya pochatkovoyi shkoly [The definition of the essence of the notion «health» and its role in the professional activity of primary school teacher]. *Visnyk Chernigivskogo nacionalnogo universytetu imeni T. G. Shevchenka. Seriya: Pedagogichni nauky, Fizyчне vyhovannya i sport. – Bulletin of Chernigiv National Taras Shevchenko University. Series: Pedagogy, Physical Education and Sports*. No 136, 63-67 [in Ukrainian].

Verhovna Rada Ukrayiny (2004). *Zakonodavchi akty Ukrayiny z pytan osvity* [Legislative acts of Ukraine on education]. *Komitet z pytan nauky i osvity: Ofic. vyd. – The Committee on Science and Education, officially published* – Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo, 404 [in Ukrainian].

Kostyuchenko, T. M. (2015). Sutnist ta struktura zdorov'язberezhualnoyi kompetentnosti majbutnix socialnyh pedagogiv [The essence and structure of healthcare-saving competence of future social

pedagogiv]. *Visnyk Luganskogo nacionalnogo universytetu im. T. G. Shevchenka. Pedagogichni nauky. – Bulletin of Luhansk National University. T. G. Shevchenko. Pedagogical sciences*, 2 (291), 174-181.

Маклаков А. Г. (2002) *Obshhaja psyhologija* [General psychology]. Saint Petersburg, 582 [in Russian].

Міненко А. О., Жара Г. І., Кійко Т. Б., Ващенко Л. І. (2011). *Pytannya systemnogo pidxodu do formuvannya zdorovogo sposobu zhyttya lyudyny* [The questions of the system approach to the human's healthy way of life forming]. *Teoriya ta metodyka fizychnogo vyhovannya. – Theory and methods of physical education*, 11, 9-13 [in Ukrainian].

Митина Л. М. (2005). *Professionaľnoe razvitie i zdorov'e pedagoga: problema i puti reshenija*. [Professional development and health of the teacher: the problem and solutions]. *Vestnik obrazovaniya Rossii. – Bulletin of education in Russia*, 7; 48-58 [in Russian].

Приступа Е. Н. (2008). *Social'no-pedagogicheskaja profilaktika deviacij social'nogo zdorov'ja shkol'nika* [Socio-pedagogical prevention of deviations in the social health of a schoolboy]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

Романенко В. В. & Куц О. С. (2003). *Ruxova aktyvnist i fizychnyj stan studentok vyshhyx navchalnyx zakladiv* [Motor activity and physical condition of students of higher educational institutions]. *Vinnitsya: VDPU*; 132 [in Ukrainian].

Сентизова М. І. (2008). *Pedagogicheskoe obespechenie podgotovki budushih uchitelej k zdorov'esberegajushhej dejatel'nosti* [Pedagogical provision of training future teachers for health-saving activities]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Yakutsk [in Russian].

Сидорчик С. В. (2008). *Razvitie professionala v uslovijah negativnyh izmenenij zdorov'esberegajushhej sredy* [Development of a professional in conditions of negative changes in the health-saving environment].

Сидорчик С. В. (2008). *Razvitie professionala v uslovijah negativnyh izmenenij zdorov'esberegajushhej sredy* [Development of a professional in conditions of negative changes in the health-saving environment].

Сидорчик С. В. (2008). *Razvitie professionala v uslovijah negativnyh izmenenij zdorov'esberegajushhej sredy* [Development of a professional in conditions of negative changes in the health-saving environment].

Сидорчик С. В. (2008). *Razvitie professionala v uslovijah negativnyh izmenenij zdorov'esberegajushhej sredy* [Development of a professional in conditions of negative changes in the health-saving environment].

Сидорчик С. В. (2008). *Razvitie professionala v uslovijah negativnyh izmenenij zdorov'esberegajushhej sredy* [Development of a professional in conditions of negative changes in the health-saving environment].

Сидорчик С. В. (2008). *Razvitie professionala v uslovijah negativnyh izmenenij zdorov'esberegajushhej sredy* [Development of a professional in conditions of negative changes in the health-saving environment].

Extended abstract of candidate's thesis. Moscow [in Russian].

Sokorev, V. V. (2004). Pedagogicheskie uslovija formirovaniya kul'tury zdorov'ja budushhego uchitel'ja v processe obshheprofessional'noj podgotovki [Pedagogical conditions of formation of culture of health of the future teacher in the process of general vocational training]. Candidate's thesis. Belgorod [in Russian].

Strashko, S. V., Zhyvotovska, L. A., Grechyskhina, O. D. et al (Edd) (2006). Socialno-prosvitnyczki

treniny z formuvannya motyvaciyi do zdorovogo sposobu zhyttya ta profilaktyky VIL/SNIDu: navchalno-metodychnyj posibnyk dlya vykladachiv valeologii, osnov medychnyh znan ta bezpeky zhyttyediyalnosti, vchyteliv osnov zdorovya, studentiv vyshhyh pedagogichnyh navchalnyh zakladiv [Social and educational training on motivation for a healthy lifestyle and HIV / AIDS prevention]. Kyiv: Osvita Ukrainy, 260 [in Ukrainian].

Борис Тимофеевич Долинский,

доктор педагогических наук, профессор,

декан факультета физического воспитания

Александр Муница,

магистрант факультета физического воспитания,

Государственное учреждение «Южноукраинский национальный

педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,

ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина

ЗДОРОВЬЕ УЧИТЕЛЯ КАК ОСНОВА УСПЕШНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье раскрываются различные подходы ученых к определению термина «здоровье», раскрыта сущность и структура этого понятия его составляющие; рассмотрена роль индивидуального здоровья в профессиональной деятельности учителя.

Актуальность данного исследования предопределена резким ухудшением здоровья населения в условиях нынешнего времени, вызванного экологической, экономической, политической и социальной ситуацией в нашей стране. Здоровье человека, в первую очередь, зависит от его осознания его важности и усилий в отношении его поддержания и укрепления. И когда человек начинает заботиться о своем здоровье, он достигает лучших результатов. Следовательно, общеобразовательные учреждения должны сосредоточить внимание на поддержании и укреплении здоровья школьников, играть ведущую роль в формировании отношений и создании навыков, необходимых для защиты собственного здоровья.

Учитывая организацию учебного процесса, учитель должен обладать хорошим здоровьем, позитивным отношением к поддержанию и укреплению собственного здоровья и здоровья учеников, соблюдением здорового образа жизни, который способствует повышению потенциала, ценному использованию профессиональных знаний и умений в практической деятельности.

Здоровье любого учителя является важной составляющей, которая обеспечивает успешную реализацию педагогической деятельности и способствует самореализации в профессии. Знание будущих учителей о составляющих факторах здоровья и их влиянии на него является основой культуры здоровья. Определение сущности этого явления и терминов, которые помогут сформировать первоначальную связь образования будущих учителей во время профессиональной подготовки в заведении высшего педагогического образования, будут направлены на дальнейшие исследования.

Ключевые слова: индивидуальное здоровье, умственное здоровье, физическое здоровье, моральное здоровье, социальное здоровье, профессиональное здоровье.

Borys Dolynskyi,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Dean of the Faculty of Physical Education

Oleksandr Munytsia,

Master student of the Faculty of Physical Education,

State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University

named after K. D. Ushynsky»,

26 Staroportofrankivska St., Odesa, Ukraine

HEALTH OF THE TEACHER AS THE BASIS THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF A TEACHER

The article brings to light different scientists' approaches to the definition of the notion «health», the essence and the structure of this notion, its constituents have been represented; the role of individual health in professional activity of a teacher has been considered.

Topicality of the initiated research is predetermined by a sharp worsening of health of population under conditions of the present time that it is caused by an ecological, economic, political, social situation in our country. Person's health, first of all, depends on his / her awareness of its importance and the effort made in order to maintain and strengthen it. And when a person begins to take care of his / her health, he / she will attain the best results. Consequently, general educational establishments must concentrate their attention on maintenance and strengthening of students' / pupils' health whereas schools must play a leading role in forming relations and developing abilities needed to save their own health.

To execute the requirements set to the organization of the teaching / learning process, a teacher must have a good health, positive attitude to maintenance and strengthening of pupils' health as well as of his own one; keep to a healthy way of life that assists the increase of capacity, valuable use of professional knowledge and abilities in practical activities.

Health of any teacher, and that one of the primary school one in particular, is an important constituent that provides successful realization of the pedagogical activity and assists his / her self-realization in profession. The knowledge of future teachers about the constituents and factors of health, including their influence on it, is a basis for health culture.

The determination of the essence of this phenomenon and terms that could facilitate the formation of the future teachers' initial educational link during their professional training in higher pedagogical educational establishments will be subject of further research.

Key words: individual health, mental health, physical health, moral health, social health, professional health.

Подано до редакції 01.06.2018 р.
